אף על פי פרק חמישי כתובות סד.

מסורת הש"ס

א) [לעיל סג.], ב) [ינומות סה:], ג) [שם לט:] כמורות יב., ד) [נישין מה:], ה) [קידושין יא: וש"נ], ו) [ולי לפי משנה למלוכה סיולן יומיאנו דבריו לפי המסקנא. מ"ר].

הגהות הב"ח

(א) תרה"ר ידיעי מ' לא לאיה היא דא"כ לדבריו אפילו בלא אמתלא הוה לן למימר דכופין דהתם אין כותבין אפילו בלא אמתלא משום דמצות חליצה קודמת ומדרבה יש לטוכיה מי מ"ל: (ב) באי"ד אבל אם אינו רוצה. נ"ב פי' היכא דהיה תפלה אותו והוא אינו רוצה לא ליכם ולא לחלון:

מוסף רש"י

אחת לי. כולן שוות בכתות מרד ואפילו שהיא נדה לו מילה והיא מולדת (לעיל סג.). ארוסה. שאמרה לא אנשא (שם). חוטרא לידא. כך שתשבון עליו לעת וקנתה ואם תמות יקברנה (יבמות מה:). מצות חליצה קודמת למצות יבום. שהמייבם את יבמתו שלא לשם מצוה פוגע באיסור אשת אח (בכורות יג.). אסתירא. שנא מדינה. מעיינת שבשנא לורי דהיינו מלי דיגר (נישין מה: וכעי"ז קידושין יא.).

תוספות רי"ד

מסורא ומסיק תלמודא ולא היא סייעתא דשמיא הואי פי' ואין ללמוד מאותו מעשה אלא כיון בייפי' לה (אבל הרב פי' דאדרבה להקל כאן עליה ולא להחמיר וכך היא משמעות הדברים: ה"ד מורדת שכופין אותה על הספר כתובה לרבנן כראית להו ולרבותינו כראית להו דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה שאין בעלה מאוס בעיניה בין תובעת גירושין כין אינה תובעת גירושין רואל ואין בעלה מאוס בעיניה ודאי כופין אותה ע"י הספר כתובה כדי שתתפייס עם בעלה אבל אמרה מאוס עלי שבעלה מאוס בעיניה לא כייפינן לה. ע"י הספר כתובה אלא מניחין אותה במרדה דכיון דבעלה מאוס בעיניה אנוסה היא בדבר ולא מדעתה עושה כן ואפילו אשה כשרה אי אפשר להבעל לשנאוי לה ואע"פ שאין שום מום ניכר בו הרבה פעמים אשה מואסת בבעל ואע"פ שאין שום מום ניכר בו וזה רובה לאדם שאין יכול לאכול מאכל השנאוי לו ונתעב עליו ואין שום דרך כאן לכפויה כי"א לעשות דרך בקשה ולפתותה אולי תתשוק כו' ואדרבה אם היינו יודעים בוודאי שטעמה אמת שהוא מאוס בעיניה ולא נתנה עיניה באחר היינו כופין הבעל להוציא כי הך דתנן לקמן בפרק המדיר ואלו שכופין אותן להוציא מפני שהוא מאוס בעיניה ואין האשה יכולה לסבול שתבעל לו אלא משום דהכא אנו מסופקים בטענתה שכיון שאין אנו רואים בבעלה באותן המומים י"ל שמא עיניה נתנה באחר (שהיא) (ומשום זה היא) אומרת כך לפיכך אין כופין הבעל להוציא אבל מ"מ גם היא נמי אין כופין להפסיד כתובתה דשמא טענתה אמת דלב יודע מרת נפשו אלא מפתין אותה שמא תתשוק בה ואם רואין שאינה מתרצה בדבר אין ב"ד נזקקים לכופה דשמא אנוסה היא ושמא גם היא עציבה בדבר שבעלה מאוס בעיניה ואי משום עינוי הבעל

משום דרב זביד גברא רבה הוא. ולא יערער על דברינו מחמת ענותנותו: **מפקיבו דינא.** לחובתו: **ומשכינן לה.** אולי תחזור בה: **תריסר ירחי שתא.** ומו לא: **שתבע הוא.** והיא מורדת: **תבעה היא.** והוא מורד: **אין נזקקין לה.** לכתוב לה אגרת מרד להוסיף על כתובתה. ולקמן מסיק פירושא ואזיל משום דלא מפקדא אפריה ורביה: **לארוסה מבעי ליה.** וכותבין אגרת על הבעל: **דלא מפקדה.** נפריה ורביה כדאמרינן ביבמות (דף סה:): **חוטרא לידא.** רוצה אני שיהא לי כן שיחזיק בידי בזקותי ואשען עליו וביום מותי יקברני: **תבע לחלון.** והיא אינה רוצה אלא להתייבם נזקקין לו לכתוב אגרת מרד עליה: **אין נזקקין לו.** לפי שאין מתכוין לשם מצוה וכמשנה אחרונה ואמרינן ליה זיל נסיב אחריתי: **אפסירא.** סלע מדינה: **פלגא דזוזא.** זה זורי שהוא שם מעה כסף נמלא טרפעיק שלשה מעות: **מעה ואני ליום.** לשמח ימי המעשה ומשמע לא יהבינן לה כדאמר לקמן: **מאי שנא איהו דיהבינן ליה דשבתא.** כשהיא מורדת עליו דהא שבעה טרפעיקים טרפעיק ליום: **כשכר שבת.** [כמו שמשתכר בשבת] גזרה משום מקח וממכר ושכירות: מה בבאה מחמת טענה דאמרה בעינא [6]חוטרא לידא ומרה לקבורה ה"נ שומרת יבם בבאה מחמת טענה אלא אידי ואידי שתבע הוא ולא קשיא [7]כאן לחלון וכאן לייבם דאמר ר' פדת אמר ר' יוחנן תבע לחלון נזקקין לו תבע לייבם אין נזקקין לו מאי שנא לייבם דלא דאמרינן ליה זיל ונסיב איתתא אחריתי לחלון נמי נימא ליה זיל ונסיב איתתא אחריתי אלא [8]דאמר כיון דאגידא בי לא קא יהבו לי אחריתי הכא נמי כיון דאגידא בי לא קא יהבו לי אחריתי אלא אידי ואידי שתבע לייבם ולא קשיא כאן כמשנה ראשונה כאן כמשנה אחרונה דתנן [9]מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהיו מתכוונין לשום מצוה עכשיו שאין מתכוונין לשום מצוה [10]אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום: עד מתי הוא פוחת וכו': מאי [11]טרפעיקין אמר רב ששת אסתירא וכמה אסתירא [12]פלגא דזוזא תניא נמי הכי ר' יהודה אומר שלשה טרפעיקין שהן תשע מעין מעה וחצי לכל יום אמר ליה רבי חייא בר יוסף לשמואל מאי שנא איהו דיהבינן ליה דשבת ומאי שנא איהי דלא יהבינן לה דשבת איהי דמיפחת קא פחית לא מיחזי כשכר שבת איהו דאוסופי קא מוספא מיחזי

כתבעה היא נמי כייפינן ליה אפילו אינה באה מחמת טענה דאיכא למימר דכייפינן ליה אבל אין מזקקין לכתוב עליו אגרת מרד להוסיף על כתובתה אי מי מטום דהיא גופה איכא לפרוסי בבאה מחמת טענה לכך נקט למיפרך מהאי טעמא: **מאי שנא לייבם דלא.** ופ"ת [1]אי מילתיה דר' יוחנן לפי מטנה אחרונה כדמטמע פסטא דמילתא מ"כ מאי פריך לייבם נמי כיון דאגידא ביה לא יהבי ליה איתתא אחריתא והא לייבם לא נוכל לכוף אותה לפי מטנה אחרונה ואי לחלון הלא אינו רוצה לחלון אלא לייבם ומאי שייך לכופה לדבר שאינו תובע הוא וי"ל דמעיקרא ס"ד מילתיה דרבי יוחנן לפי מטנה ראשונה ומטום הכי פריך דאפילו לייבם נמי נוכל לכופה ולבסוף דמשני כאן כמטנה ראשונה כאן כמטנה אחרונה מילתיה דר' יוחנן נמי לפי מטנה אחרונה נזקקין לחלון ואין נזקקין לייבם וה"ה דאמרי הוה מצי לשנויי כאן לחלון כאן לייבם כרבי יוחנן ואידי ואידי לפי מטנה אחרונה אלא דניחא ליה לאוקמא תרוייהו דאחרוסה קתני שתובע לכנוס והיא מורדת. ר"מ. וק"ק דאיך מיסק אדעתין למימר דאמרי דאמרי לפי מטנה ראשונה ראשונה מיפכא מסתברא לייבם נזקקין לו לחלון אין נזקקין לו וי"ל דאפי' לפי מטנה ראשונה נזקקין לו לחלון משום דבדידיה תלי רחמנא אם לא יחפוץ האיש כדאמרינן בהמולן (ימות דף לט: וסס) אבל לייבם ס"ד שאין מוסכין אותה לייבם על כרחה אי נמי י"ל מבע אף לחלון נזקקין לו אבל לייבם לא נזקקין לו: **ודיני חליצה ויבום.** פירש בקונטרס בהמולן (ג"ז סס) גבי הא דמייתי התם מתניתין דכלכות (דף יג. וסס) מטנה ראשונה ואחרונה דמייתי הכא ואמר רב עלה דאין כופין ופירש בקונטרס דאפילו למטנה אחרונה דמלות מליצה קודמת אין כופין אותו לחלון היכא דניחא לתרוייהו דנימא תרוייהו לאו למלוה מכוונין ופגע בערוה אלא אי בעי מייבם אע"ג דמלות מליצה קודמת ומיהו היכא דאיהו צבי ונבעי ליבומי ואיהי אמרה לא בעינא ליה ואמרה דברים מיכרים אי מצינן לאטעויי מטעינן ליה לא מצינן לאטעויי כייפינן ליה לחלון דאמר רב ששת בפ"ק דיבמות (דף ד.) מנין לייבמה שנפלה לפני מוכה שאין שאין חוסמין אותה לפניו כו' ולא תימא מוכה שאין דווקא אלא כל אמתלא שאמתן לדבריה דתנן בהמדיר (לקמן דף עז.) מעשה בגילוח בנורסי שמת ולו אח בורסי ואמרו חכמים יכולה היא שתאמר לאחיך הייתי יכולה לקבל ועוד פסקינן והלכתא כותבין אגרת מרד על ארוסה ואין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם יבם מכל הני טעמי כייפינן ליה לחלון ושקלה כתובתה וכל הני אין כופין דהכא דניחא לה לתרוייהו ע"ל ואור"י דמה שהיא ממוכה שאין ומנורסי אינה ראיה דדוקא מוכה שאין ונורסי דהוו מהנך דכופין אותו להוציא ומה שהיא שומרת יבם מאין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם לאו ראיה היא (ו) דהתם אין כותבין אפילו בלא אמתלא מטום דמלות מליצה קודמת וא"כ לדבריו אפילו בלא אמתלא הוה לן למימר דכופין אותו לחלון ואמרינן נמי בטמעתין תבע לייבם אין נזקקין לו אמטמע אין נזקקין לו לכתיב אגרת מרד אדרבה נזקקין לה וכייפינן ליה ולהכי נראה לר"י דרב מאיירי בכל ענין דודאי בכל ענין אין כופין ואף לפי' ר"ת דמפרש דאמר רב אין כופין אפי' אמטנה ראשונה דאין כופין לייבם אע"פ שמלות יבום קודמת וג"מ בזמן הזה היכא שידוע לנו שמתכוונין למלוה כגון אותן שבאין לחלון דאותן ודאי אין מתכוונין לא לשום מיצות אבל היכא דלא ברור לן שמתכוונין למלוה כופין במילי ומרמיקין אותן מן היבום דקי"ל כאבא שאול כמו שפירשנו ביבמות (דף לט: ד"ה אמר רב) וגם לפרוסוו אם תבע ליבום לא כייפינן ליה לחלון אלא מטעינן ליה אם אינה תפלה אבל אם (ב) אינו רוצה לא ליבום ולא לחלון נראה דכופין:

מיחזי

וגראה לר"ת דהכי פירוסו בעינא ליה ואינה רוצה להתגרש בלא כתובה ומצערנא ליה עד שיגרשנה ויתן לה כתובה אבל אמרה מאוס עלי ולא בעינא ליה לא הוא ולא כתובתו לא כייפינן לה שתמחוור בה ע"י שנאמר שלא תועיל מחילה בטעות דאגב צערה קא אמרה הכי ומתוך כך לא יגרשנה בעלה שאינו רוצה ליתן כתובה אלא מחילה גמורה היא ומתוך כך יעלה בדעתו לגרשה מר זוטרא אמר כייפינן לה דהויא כמחילה בטעות והיינו כפיה דעל ידי כך תשאר תחת בעלה שלא ברצונה כי בעלה לא יגרשנה כיון שמייב ליתן כתובתה ואין מילוק למר זוטרא בין מורדת דבעינא ליה ומצערנא ליה בין אומרת מאוס עלי ור"מ נמי פירש דאין כופין הבעל ליתן גט וגם בקונטר' לא פי' שיכופו הבעל ליתן גט: **משום** דרב זביד גברא רבה הוא אפכיתו לדינא עילויה. ופ"ת כיון דלא פסיק המע"ה וכיון דתפסה לא מפקינן מינה וי"ל דהוה נמי שילאי טוהא דלא הוה תפיסה ובלישנא קמא קאמר משום דרב זביד גברא רבה אחגפיתו ליה משום הך שילא דהוה תפיסה ובאיכא דאמרי קאמר משום הך שילאי דלא הוה תפיסה אלא הבעל היה תפוס: **תבע** לחלון נזקקין לו. פי' בקונטר' והיא אינה רוצה אלא להתיבם וכן תבע ליבם כיבום ואינה רוצה אלא לחלון ומיתה דמלי קא פריך ליבם נמי כיון דאגידא ביה לא יהבי ליה איתתא אחריתא ויחלון לה וי"ל שאינו רוצה לחלון אלא שלא יעטרך ליתן כתובה ועי"ל תבע לחלון והיא אינה רוצה לא לחלון ולא לייבם וכן תבע ליבם וכן הא דאמר כאן שתבעה היא והוא אינו רוצה לא לחלון ולא לייבם ואין להקשות מ"כ מאי פריך שומרת יבם נמי בבאה מחמת טענה מאי איכא בבאה מחמת טענה אפילו אינה באה נמי מתקיני ליה מדתנן בהחולץ (ימות לט.) מחזרין אצל גדול ואומרים לו עליך המצוה או כנוס או פטור וקאמר בגמ' דחוזרין אצל גדול למיכפייה אלמא

עין משפט נר מצוה

קב) א מיי' פי"ד מהל' אישות הלי' יג טור ש"ע אה"ע סימן עז סעיף ג:
קג) ב מיי' שם הלכה י טור ש"ע שם סעי"ב:
קד) ג ד ה מיי' פ"ב מהל' יבום וחליצה הלכה י סמג עשין נא טוש"ע שם סימן קסה סעיף א ג:
קה) ו מיי' פ"א שם הל' כ ופ"ג הלכה ז סמג עשין נב טוש"ע שם סעיף א:
קו) ז טור ש"ע שם סעיף א וכתב"ה:

תוספות רי"ד (המשך)

יכול לישא אשה אחרת עד שלא יפטור לזו ויוציא זו ויתן לה כתובתה שאין בית דין יכולין לקונסה בכתובתה מאחר שהיא טוענת טענת אונס וזה הפתרון הוא נכון שאין לזוז ממנו. ולפי"ז הפתרון היכא שאומרת מאוס עלי לא הוי מורדת וא"כ כשבא לגרשה נותן לה כתובה ותוספת שהרי התוספת כותב אדם לאשתו בעבור חיבת ביאה וכבר בא עליה ואימתי אין לה תוספת כשמגרשה משום מורדת שכך היא תקנות הגאונים שתיפסת אין לה אבל כתובה יש לה אבל עכשיו שמגרשה משום טענה ולא הוי מורדת אפילו תוספת יש לה שהרי אינו מגרשה כתקנות הגאוני' שנאמר כתובה יש לה תוספת אין לה): כלתי' דר"ז אימרא הוה תפישה חד שיראי יתיב אמימר ומ"ז ור"א ריתיב ר"ג גביהו וקאמר מדרה הפסידה בלאוה' קיימים א"ל ר"ג משום דר"ז גברא רבא הוא מחניפיתו ליה והאמר ר"כ מיבעי בעי ליה לרבא ולא אימשטא ומאי דתנן עד כנגר כתובתה כל הכתוב בשטר הכתובה משמע ואפילו נכסי נדוניתה אלא קא מבעי ליה ד"ל דוקא מידי דמיחסר גוביינא כגון שנאבדו או שבלו שאינו משלם לה הפחת שלהן אבל מה שהן קיימים דקיימו בעיני' ולא מיחסרא גוביינא לא הפסידה א"ר כתובה קאמר ואע"פ שהן קיימים. איבא דאמרי יתבי ריקאמרי מרדה לא הפסידה בלאותיה קיימים א"ל ר"ג משום דר"ז גברא רבא הוא אכפיתוהו לדינא עלוי והאמר ר"כ מיבעי' בעי ליה רבא ולא אימשטא ליה ומסיק תלמודא והשתא דל"א הלכתא לא כמר ולא כמר תפשה לא שקלי' מינה לא תפשה לא יהבין לה ומשהינן לה תריסר ירחי שתא אגיטא ובהגך תריסר ירחי שתא דין המורדת מכח ההלכה כמו שאמרנו וראיתי כתוב לר' שרירא גאון ז"ל ושאלתם אשה היושבת תחת בעלה ואמרה לו נרשני איני רוצה לשבת עמך חייב לה כלום מכתובתה או לא וכגון זו אי הוה מורדת אי לא. כך ראינו ששורת הדין היתה מעיקרא שאין מחייבים את הבעל לגרש את אשתו אם תבעה גירושין תוך מאותן שאמרו רבותינו

מיחזי

מהו שכופין אותן להוציא ומשראשה נמנעת מן התשמיש ומן המלאכות שחייבת לעשותן לו זו היא המירדת שפותחין לה מכתובתה בכל שבת ושבת ובריכה התראה ואח"כ תקנו תקנה אחרת שיכריזו עליה ד' שבתות וא"ז ושולחין לה מב"ד הוי יודע שאפילו כתוכתך ק' מנה הפסדת ואמרינן עלה אדמב"ח פעמים שולחים לה א' קודם הכרזה וא' אחר הכרזה כל אלה לענין מה ששם לה בעלה על עצמו ראינו מצוי בעינו או מה שבלה ואבד מנדוניתה ומהכשיטי' שהן נע"ב שצריך הבעל לשלם לה דמיהן מפני שאחריות עליו הוי פותחין מאשה על האיש

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com